

HC 7, 11-01-2017 – De rol van juristen: Juridische, technische en organisatorische eisen aan juridische kennistechnologie

Inleiding

In de rechtspraktijk worden juridische kennissystemen steeds meer ingevoerd. Hoe kunnen wij er nu voor zorgen dat men kritisch is op de vereiste kwaliteit van deze juridische kennissystemen? In de voorgaande colleges is gebleken dat er binnen verschillende kennisdomeinen onderzoek is gedaan naar de modelleerbaarheid en de kwaliteitsverbetering met behulp van juridische kennissystemen. Het modelleren bleek mogelijk binnen de onderzochte kennisdomeinen, hetzelfde geldt voor het verbeteren van de kwaliteit. De vraag is waarom er dan toch problemen zijn bij de invoering van de juridische kennissystemen en vooral wat we hier aan kunnen doen. Om te profiteren van de mogelijkheden tot kwaliteitsverbetering door juridische kennissystemen moet aan een aantal juridische, technische en organisatorische redenen worden voldaan. Hierover gaat dit hoorcollege.

Problemen

In de voorgaande hoorcolleges zijn onderzoeken behandeld. Uit deze onderzoeken is naar voren gekomen dat er een aantal problemen waren bij de invoering. De problemen bij de invoering van Expertisze waren: 1) geringe belangstelling en lage verwachtingen 2) beperkte kennis van informatietechnologie 3) weinig reden om te streven naar kwaliteitsverbetering 4) binnen de organisatie hebben de uitvoerders geen beslissingsmacht 5) gebrekkige gegevens en 6) de organisatie kent geen terugkoppelingsprocedures. De problemen bij de invoering van Mr-ABW zijn: 1) een grote werkdruk 2) lage budgetten of te hoge kosten voor goede systemen; kwalitatief onvoldoende systemen worden dus ingevoerd en 3) te veel vertrouwen in kennissystemen.

Oplossen: de rol van juristen

Er zijn een tweetal oplossingen waarbij de jurist een belangrijke rol speelt, namelijk: 1) Het normeren van ICT: de jurist moet juridische, technische en organisatorische kwaliteitseisen aan het kennissysteem stellen; en 2) Juristen moeten beter opgeleid worden en juristen moeten meewerken aan het ontwikkelen van juridische ICT toepassingen.

Juridische eisen

Voor het garanderen van de juridische kwaliteit bestaan een aantal eisen. In een bestaand kwaliteitssysteem kun je de juridische kwaliteit garanderen door scholing en transparantie (openbaarheid) van de jurist. Ook is het van belang dat juristen meewerken aan de ontwikkeling. Dit vereist scholing en normering. Ook moet beoordeling plaatsvinden door een authenticeringsorgaan, opnieuw vereist dit normering. Ten slotte moet een kennissysteem ook beoordeeld worden door de gebruiker zelf, dit vereist scholing en transparantie van de gebruiker.

Technische eisen

Voor het garanderen van de technische kwaliteit is het allereerst van belang dat er sprake is van volledigheid. Alle bekende en erkende kennis moet in het juridische kennissysteem worden opgenomen. Dit vereist toepassing van de juiste techniek. Ten tweede moet er sprake zijn van betrouwbaarheid. Dit vereist een empirische toetsing, bijvoorbeeld met praktijkonderzoek. Verder moet er sprake zijn van consistentie. Hiervoor moet de juiste techniek worden toegepast. Ten slotte moet er sprake zijn van transparantie. De vragen wat, waarom en hoe moeten duidelijk zijn. Ook hier is de oplossing gelegen in normering en het laten meewerken van de jurist aan de ontwikkeling van een juridische kennissysteem.

Organisatorische eisen

Voor het garanderen van de organisatorische eisen moet er sprake zijn van verantwoordelijkheid, scholing en ondersteuning en onderhoud. Normering van de ICT door juristen is belangrijk. De jurist

moet blijven controleren, ook al maakt zij gebruik van een kennisstelsel. Hier kan niet blind op vertrouwd worden.

Normering van ICT

Bij de normering van ICT moet je aan een viertal dingen denken. Allereerst moeten er regels zijn voor de openbaarmaking van juridische kennisbestanden. Ten tweede moeten er regels zijn voor de kwaliteitsbewaking van juridische kennisstelsels. Verder moeten er regels zijn voor de technische kwaliteit van juridische kennisstelsels. Ten slotte moeten er regels zijn over de invoering van juridische kennisstelsels. Voor de klassieke rechtsbronnen bestaan dergelijke regels al, maar voor juridische IT ontbreekt dit nog.

Conclusies

Het is dus mogelijk om met juridische kennisstelsels de kwaliteit van juridische beslissingen te verbeteren, dit is uit de voorgaande hoorcolleges gebleken. Deze verbetering kan echter alleen worden gerealiseerd, indien aan een aantal juridische, organisatorische en technische eisen is voldaan. Om te kunnen voldoen aan deze eisen moeten 1) juridische eisen worden gesteld aan juridische ICT. Transparantie is hierbij het belangrijkste beginsel. 2) Juristen moeten beter worden geschoold. 3) Juristen moeten bij de ontwikkeling van juridische ICT worden betrokken.